

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Teologická fakulta

Bakalářská práce

**DĚJINY OBECNÉ ŠKOLY ZLIV
V LETECH 1889 AŽ 1945**

Vedoucí práce: doc. ThDr. Rudolf

Svoboda, Th.D. Autor práce: Martin Klíma

Studijní obor: Pedagogika volného času, prezenční
studium Ročník: 3.

2022

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem autorem této kvalifikační práce a že jsem ji vypracoval pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu použitých zdrojů.

Jméno a příjmení Martin Klíma

Datum

Podpis

Děkuji vedoucímu bakalářské práce doc. ThDr. Rudolfu Svobodovi, Th.D., za cenné rady, připomínky, metodické vedení mé práce a čas, který mé práci věnoval. Poděkování patří i mé rodině, která mě po celou dobu studia podporovala.

Obsah

ÚVOD	5
DĚJINY MĚSTA ZLIV DO ROKU 1945	6
1.1 DĚJINY OD PRVOTNÍHO OSÍDLENÍ DO ROKU 1885	6
1.2 DĚJINY MĚSTA V LETECH 1885–1945	9
DĚJINY VZDĚLÁVÁNÍ VE ZLIVI DO ROKU 1945	13
ZLIVSKÁ OBECNÁ ŠKOLA V LETECH 1889–1919	15
1.3 UČITELSKÝ SBOR	15
1.4 ŽÁCI A ŠKOLNÍ VÝUKA.....	15
1.5 MIMOŘÁDNÉ UDÁLOSTI V OBCI A JEJICH VLIV NA ŠKOLU	16
1.6 ŠKOLNÍ AKCE, UDÁLOSTI A OSLAVY	17
ZLIVSKÁ OBECNÁ ŠKOLA V LETECH 1919–1945	19
1.7 UČITELSKÝ SBOR	19
1.8 ŽÁCI A ŠKOLNÍ VÝUKA.....	21
1.9 MIMOŘÁDNÉ UDÁLOSTI V OBCI A JEJICH VLIV NA ŠKOLU	22
1.10 ŠKOLNÍ AKCE, UDÁLOSTI A OSLAVY	23
ZÁVĚR.....	25
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	26
1.11 LITERATURA.....	26
1.12 PRAMENY.....	26
ABSTRAKT	27
ABSTRACT.....	28

Úvod

Tématem této bakalářské práce jsou Dějiny obecné školy Zliv v letech 1889 až 1945. Toto téma jsem si zvolil z důvodu svého blízkého vztahu k tomuto městu, protože odtud pocházím, momentálně zde i bydlím a v minulosti jsem zde absolvoval místní základní školu.

Cílem mé práce je popsat a shrnout dějiny obecné školy ve městě Zliv od jejího počátku, tedy od roku 1889 až do roku 1945. Dosažení tohoto cíle si žádalo studium několika odborných publikací a archivních pramenů. Má práce vychází především z nich. Chtěl bych také zdůraznit, že po odborné stránce se tomuto tématu zatím nikdo nevěnoval. Tudíž soubor použité literatury přímo k tématu je velmi omezený, podobně jsou omezeny také výše zmíněné prameny.

První kapitola mé práce je zaměřena na popis všeobecných dějin města Zliv. Zde vycházím především z knih *Zliv kdysi a dnes* od Jana Caletky a *Zliv Minulost a přítomnost města a okolí* od Václava Vondry. Tuto kapitolu jsem rozdělil na dvě podkapitoly. První podkapitola se týká doby od prvního osídlení až do roku 1890, kdy byla ve Zlivi oficiálně založena první škola. Ve druhé podkapitole poté popisují dějiny města od roku 1885 až do roku 1945.

Ve druhé kapitole se věnuji vývoji vzdělanosti ve městě Zliv. V této části se podrobně nezaměřuji na konkrétní školská zařízení, ale zahrnuji zde přehled veškerých školských institucí včetně historického kontextu.

Třetí a čtvrtá kapitola tvoří jádro mé práce. Zde popisují zlivskou obecnou školu ve dvou časových obdobích. Konkrétně se jedná o období 1889–1919 a 1919–1945. Každá z těchto kapitol je rozdělena na čtyři podkapitoly, v nichž podrobně charakterizují učitelský sbor, žáky a jejich školní výuku. Dále se zaměřuji na popis mimořádných událostí, které ovlivnily chod této školy. Zmíněné kapitoly obsahují rovněž podrobný popis pravidelných školních akcí, oslav a událostí zlivské obecné školy. Informace jsem čerpal především z dostupných archivních pramenů, které jsou uloženy ve Státním okresním archivu České Budějovice a také ve Státním oblastním archivu Třeboň. Tyto kroniky jsou rovněž dostupné v digitální formě a jsou povětšinou psány řídícími učiteli. Informace z nich jsem se snažil ověřit v odborné literatuře, pokud to bylo možné.

Během vypracování této bakalářské práce jsem použil metodu přímou, synchronní a komparativní. O jednotlivých pojednávaných tématech uvažuji jak z hlediska mikrohistorické, tak i makrohistorické perspektivy.

Dějiny města Zliv do roku 1945

1.1 Dějiny od prvotního osídlení do roku 1885

Město Zliv se nachází 15 km severozápadně od města České Budějovice, konkrétně tedy v jižní části Českobudějovické pánve a 5 km západně od města Hluboká nad Vltavou. Zliv je z větší části ohraničena rybníky. Na jihu je ohraničena Bezdretem, který je zároveň druhým největším rybníkem v České republice, hned po Rožmberku. Na západní straně se rozkládá Zlivský rybník a na severu rybník Mydlovarský. Rozloha Zlivi činí 15 km². Počet obyvatel je zhruba 3 600. Jedná se tedy, v porovnání s výše zmíněnými městy, o město mnohem menší, avšak město stále se rozvíjející a historicky důležité pro rozvoj Jihočeského kraje. Původ názvu tohoto města není zatím zcela objasněn. Podle některých odborníků vznikl název ze slovesa „zlíti se“, což znamenalo „svářeti se, hněvati se“.¹

Historicky se první prokazatelné důkazy o osídlení Zlivi datují zpět až do doby římské a do doby stěhování národů, což bylo zhruba v době od roku 30 př. n. l. do roku 568 n. l. Do té doby sloužila Zliv a její okolí spíše jako přechodné stanoviště lovců, rybářů či sběračů, ale také jako přirozená spojnice mezi dnešním Českobudějovickem, Netolicem, Vodňanskem a Vltavotýnskem. Ve 30. letech 1. století př. n. l. sem však přišlo nové germánské obyvatelstvo, které obsadilo centrální části Jihočeského kraje a zůstalo zde až do poloviny 6. století př. n. l. Tuto skutečnost dokazují četné archeologické nálezy z této doby, například v roce 1985 nález deseti obydlí z počátku doby římské, která obsahovala keramiku germánského původu, či nález starého římského pohřebiště v roce 1942.²

V mladší době římské se zde míra osídlení podstatně snížila. Z této doby nejsou zatím známy žádné nálezy přímo ve Zlivi, avšak v jejím okolí ano. Další nález je až z přelomu pozdní doby římské a z doby stěhování národů. Konkrétně se jednalo o 4 obydlí.³

Další nález dokládající osídlení Zlivi pochází až z vrcholného středověku. Konkrétně se jednalo o nález stříbrných denárů knížete Oldřicha a keramiky. Oba dva nálezy se datují do 11. až 12. století n. l. a je tedy možné předpokládat, že se zde nacházelo v této době sídliště, které zároveň sloužilo jako komunikace mezi Netolicem a hlavní obchodní stezkou regionu, která se nacházela blízko řeky Vltavy.⁴

První dochovaná písemná zmínka o Zlivi pochází až z roku 1338. V Jižních Čechách probíhal v tomto roce rozsáhlý inkviziční proces a podle dochovaného protokolu byli z kacířství podezříváni i rychtář a jeho žena, žijící ve městě nesoucí latinský název „Slyuen.“⁵ Ten samý název lze najít i v pozdějších středověkých textech, které odkazují na Zliv. V souvislosti s tímto obdobím nelze nezmínit město Hluboká nad Vltavou a především hrad Hluboká, kolem kterého později město vzniklo. Tento hrad byl založen samotným králem Přemyslem Otakarem II. a sloužil jako středisko pro tehdejší kolonizaci této a přilehlých oblastí. Zliv byla tehdy založena pravděpodobně za účelem těžby a zpracování železa z blízkého naleziště. Původně patřila českým králům, avšak byla jimi také často dávana do zástavy šlechticům za různé finanční obnosy. Po smrti Přemysla Otakara II. zabral Hlubokou, a tím pádem

¹ Srov. Václav V., *Zliv minulost a přítomnost města a okolí*, s. 12.

² Srov. Caletka, J., *Zliv kdysi a dnes*, s. 9–17.

³ Tamtéž, s. 18.

⁴ Tamtéž, s. 23–25.

⁵ Srov. Václav V., *Zliv minulost a přítomnost města a okolí*, s. 12–13.

i Zliv, rod Vítkovců. Ovšem popravou jednoho z nich, Záviše z Falkenštejna, se panství dostalo zpět do rukou krále. V době vlády Jana Lucemburského byla Hluboká zastavena Vilémovi z Landštejna, který si ji ponechal až do své smrti do roku 1356. Poté se vlastníky stali opět čeští králové, a to až do roku 1420, kdy Hlubokou opět zastavili, tentokrát Mikuláši z Lobkovic. Král Ladislav Pohrobek tuto zástavu vyplatil a jeho nástupce Jiří z Poděbrad přenechal Hlubokou své manželce Johance z Rožmitálu. Po její smrti se stal držitelem její bratr Lev z Rožmitálu. Po jeho smrti byla Hluboká opět zastavena králem Vladislavem Jagellonským Janovi z Janovic a Petršpurka, ovšem roku 1489 byla zástava znovu vykoupena opět stejným panovníkem, aby byla hned v roce 1490 zastavena znovu, tentokrát Vilémovi z Pernštejna. Vilém z Pernštejna a jeho synové se ukázali být dobrými hospodáři. Během jejich vlády byl zvýšen ekonomický výnos a byla zlepšena veškerá úřední administrativa panství. Pernštejnové byli také významnými budovateli rybníků. Nechali zde postavit rybník Bezdrev, který je dnes považován za druhý největší rybník v České Republice. Napuštění tohoto rybníku vedlo k omezení zemědělské půdy Zlivi a ke zničení několika menších usedlostí. V této době se také začaly písemně zaznamenávat povinnosti poddaných vůči svým pánům, konkrétně v roce 1490 vznikl hlubocký urbář, který rovněž obsahuje zmínku o Zlivi a její robotní a odváděcí povinnosti vůči hlubocké vrchnosti.⁶

V roce 1534 připadla po smrti Vojtěcha z Pernštejna Hluboká Ondřejovi Ungnádovi ze Suneku, který měl za manželku Bohunku Pernštejnovou. Ondřej se zasloužil o založení dvoru Vondrov u Hluboké, kam chodili robotovat i Zlivští, a o založení řady dalších rybníků, obor a i vinic.⁷

Z důvodu četných dluhů byl nucen Ondřej ze Suneku v letech 1551 a 1555 předat panství nejdříve své druhé manželce, Anně ze Střechova, a pak synovi Adamovi Ungnádovi ze Suneku. Ani oni však nebyli schopni splatit všechny dluhy, a tak roku 1561 připadlo panství Hluboká opět králi Ferdinandu I. Ten ho roku 1562 prodal Jáchymovi z Hradce s podmínkou, že toto panství se stane dědičným majetkem pánů z Hradce. Jáchym z Hradce však velmi brzo zahynul a panství se posléze ujal jeho syn Adam II. z Hradce. Za doby jeho vlády došlo ke kolektivní vzpouře sedláků z přilehlých vesnic, mezi nimiž byla i Zliv. Tato vzpoura vznikla ze dvou důvodů. Prvním důvodem byl Adamův pokus o zřízení nového panského dvora ve vesnici Olešník. Druhým důvodem byly spory o sirotčí peníze, které Adam sedlákům vzal. Tato vzpoura byla krvavě potlačena.⁸

Po smrti Adama II. zdědil panství jeho syn Jáchym Ondřej z Hradce. Spolu s ním však zdědil i dluhy svého otce, a proto byl nucen panství roku 1598 prodat rytíři Bohuslavu Malovci z Malovic, který ho vlastnil až do své smrti roku 1608. Hluboká a okolí připadla do vlastnictví jeho syna Jetřicha Malovce. Jetřich roku 1614 nechal napsat nové gruntovní knihy, v nichž spadala Zliv pod správu rychtářství olešnického.⁹

Roku 1618 došlo ke třicetileté válce a její následky se projeví i na Hlubocku. Přes Jižní Čechy táhlo mnoho vojsk. Roku 1619 byla Zliv vydrancována císařským vojskem pod vedením generála Buquoye.¹⁰

Téhož roku byla Hluboká Jetřichovi zkonfiskována, jelikož stál na straně odbojných českých stavů. Krátce ji poté držel císař Ferdinand II., a to až do roku 1622, kdy se ji rozhodl přenechat svému generálu, Španělu Donu Baltasarovi de Marradas.

⁶ Srov. Caletka, J., *Zliv kdysi a dnes*, s. 27–30.

⁷ Tamtéž, s. 32.

⁸ Tamtéž, s. 32.

⁹ Tamtéž, s. 35–36.

¹⁰ Tamtéž, s. 36.

Vlivem stále probíhající třicetileté války vládla v kraji velká bída. Tuto skutečnost dokazují zápisy v gruntovních knihách.¹¹

Třicetiletá válka měla mnoho negativních dopadů na České království. Habsburkové upevnili svoji moc nad Českou zemí. Všem českým povstalcům byl zabaven majetek, který byl následně rozprodáván cizí katolické šlechtě. Mnoho českých pánů bylo popraveno. Katolictví se stalo jediným povoleným náboženstvím, což mělo za následek nucený odchod mnoha vzdělaných Čechů jiného náboženského přesvědčení. Mezi těmito Čechy byl i Jan Amos Komenský. Český trůn se stal pro Habsburky dědičným. Čeština byla zrovnoprávněna s němčinou. Českou zemi dlouho trápil hladomor a nemoci. Celkový počet obyvatel klesl o jednu třetinu. Došlo k úpadku zemědělství, řemesel a obchodu. Také byla navýšena robotní povinnost. Zliv přišla následkem války o polovinu svých usedlostí.¹²

Roku 1661 získal Hlubokou rod Schwarzenbergů, konkrétně Jan Adolf I. ze Schwarzenbergu. Toto panství dále rozšířil díky koupi menších statků od ostatních šlechticů. Ze záznamů tehdejší doby vyplývá, že Zliv byla součástí munické rychty.¹³

Hlubocké panství bylo roku 1685 převzato Ferdinandem Schwarzenbergem, který nechal zavést nové gruntovní knihy. Tyto knihy byly používány až do roku 1850.¹⁴ V letech 1703–1732 patřila Zliv a hlubocké panství Adamu Františku Schwarzenbergovi, který nechal vytvořit nový soupis poddaných, z něhož vyplývá, že Zliv byla tehdy rychtou. Vlášda Adama Františka skončila, když byl při lovu omylem zastřelen císařem Karlem VI. Díky této události získali všichni členové rodu Schwarzenbergů titul vévody. Po jeho smrti roku 1738 byl vydán nový robotní patent, který upravoval podmínky roboty pro okolní vsi, mezi nimiž byla i Zliv. Mezi upravenými pravidly byla například délka robotního dne, která byla omezena na 10 hodin, a místo roboty, které nemělo být vzdáleno více než 11 km od bydliště poddaného. Napětí mezi poddanými a majiteli panství ilustrují opakované zákazy srocování sedláků či jakékoliv projevy vzpoury proti vrchnosti.¹⁵

Na počátku vlády císařovny Marie Terezie, během války o rakouské dědictví, proběhla roku 1742 krvavá bitva mezi Francouzi a Rakušany u blízké vsi Zahájí. Rakušané byli poraženi a byli nuceni se stáhnout do Českých Budějovic. Francouzská posádka tehdy obsadila Hlubokou.¹⁶

Po prohrané sedmileté válce bylo roku 1771 nařízeno sčítání lidu a všechny domy dostaly své popisné číslo. Mezi další důležité reformy a zákony patří například zákon o povinném odvodu k vojsku a vyhlášení obecné vojenské povinnosti roku 1773.

Roku 1780 převzal vládu císař Josef II., syn Marie Terezie. Josef II. pokračoval v reformách své matky. V rámci těchto reforem měl pro Zliv největší význam patent z 1. listopadu 1781, kterým bylo zrušeno nevolnictví. Zlivští obyvatelé získali právo uzavírat manželství bez svolení vrchnosti, svobodně odejít z panství a hledat práci jinde a možnost posílat děti na studie a řemesla. Také již nemuseli vykonávat službu u panského dvora. Robotní povinnost však zůstala.¹⁷

Po smrti Josefa II. zasáhly Evropu napoleonské války, které se nevyhnuly ani jižním Čechám. Na hlubockém panství v letech 1799 až 1800 přebývalo ruské vojsko a poblíž Zliví byl postaven vojenský lazaret. Pobyt vojáků se tentokrát obešel bez negativních

¹¹ Srov. Caletka, J., *Zliv kdysi a dnes*, s. 36.

¹² Tamtéž, s. 37.

¹³ Tamtéž, s. 37.

¹⁴ Tamtéž, s. 39.

¹⁵ Tamtéž, s. 41.

¹⁶ Tamtéž, s. 41.

¹⁷ Tamtéž, s. 42.

následků pro obyvatelstvo. Konec napoleonských válek měl za následek inflaci a znehodnocení papírových peněz v celé české zemi.¹⁸

V čase po napoleonských válkách žila obec poklidným způsobem života. Větší změny přišly až s revolučním rokem 1848, kdy říšský sněm schválil zákon o zrušení poddanství a robotní povinnosti, který se týkal i Zlivi. O dva roky později byly zřízeny okresní soudy a Zliv patřila pod okresní soud hlubocký.¹⁹

V dalších letech Zliv, co se týká rozvoje, spíše stagnovala. Roku 1883 zde byla zřízena železniční zastávka na přilehlé budějovicko-plzeňské trati. Tato trať byla postavena již v roce 1868. Zastávka zde byla postavena později, převážně za účelem podpory stavby a provozu nové továrny na šamotové a hliněné zboží.²⁰

1.2 Dějiny města v letech 1885–1945

Továrna zmíněná v předchozí kapitole byla založena v roce 1885 knížetem Adolfem Schwarzenbergem, a to z důvodu naleziště ložiska keramických surovin, které se nacházelo asi 3 km severně od Zlivi. Její založení se dá považovat za jednu z nejvýznamnějších událostí z hlediska rozvoje obce, jelikož se do Zlivi začali lidé stěhovat za prací. Do této doby byl rozvoj obce závislý především na zemědělské produkci, konkrétně na produkci obilí. Rovněž chov zvířat byl pro obec klíčovým. Zemědělská produkce byla důležitým vývojovým faktorem i v příštích letech, jak dokazují časté zmínky v kronikách týkající se rozmarů počasí a jejich vlivu na úrodu.

S prudkým nárustem obyvatelstva vzrostla i poptávka po nejrůznějších službách. Roku 1893 byla ve Zlivi postavena nová pošta a telegrafní úřad. Tyto instituce poskytovaly spojení s okolím.²¹

Továrna na šamotové zboží měla hned zpočátku velký ekonomický úspěch. V Rakousku-Uhersku v tehdejších letech probíhala silná industrializace a s tím spojená zvýšená spotřeba železa, jež vedla zároveň k nárustu poptávky po žáruvzdorných materiálech. Ekonomické úspěchy přispěly k tomu, že se továrna stala velkým konkurentem ostatním výrobcům šamotového zboží, především Západočeským kaolinovým a šamotovým závodům. Tyto závody usilovaly o koupi zlivské továrny, což však bylo zprvu zamítnuto Schwarzenbergem. Jejich žádosti zčásti vyhověl 1. října 1900, ale továrnu jim pouze pronajal. Do služeb této společnosti přešli všichni zaměstnanci, ovšem Schwarzenberg stále vlastnil těžbu surovin v polesí Blana a tyto suroviny společnosti nadále prodával.²²

Další důležitou stavbou byl katolický kostel, který byl postaven dne 21. prosince 1913. Zlivští křesťané do této doby museli docházet do blízkého kostela v přilehlé obci Pištín.²³

V dalších letech byla Zliv ovlivněna událostmi první světové války. Muži byli odváděni na frontu. Dále byly zavedeny povinné odvody potravin, topiva, kovů sloužících válečným účelům a obec začala trpět nedostatkem. Vzhledem k nutnosti posílení válečné výroby se zhoršila situace místních dělníků, kteří museli pracovat v mnohem horších podmínkách. Dne 26. října 1916 byly ze zlivského kostela odebrány zvony za účelem roztavení a následného využití ve válečném průmyslu.²⁴

¹⁸ Srov. Caletka, J., *Zliv kdysi a dnes*, s. 43.

¹⁹ Tamtéž, s. 43.

²⁰ Srov. Václav V., *Zliv minulost a přítomnost města a okolí*, s. 52.

²¹ Srov. Caletka, J., *Zliv kdysi a dnes*, s. 64.

²² Srov. Václav V., *Zliv minulost a přítomnost města a okolí*, s. 55.

²³ Srov. SOkA České Budějovice, *Kronika školní 1889–1919*, s. 62.

²⁴ Srov. Václav V., *Zliv minulost a přítomnost města a okolí*, s. 81.

Dne 28. října 1918 přišel konec války a zároveň vznikl samostatný Československý stát. Vznik nové republiky přivítala obec oslavami až 17. listopadu 1918. Všechny domy v obci byly k této příležitosti ozdobeny státními barvami.²⁵

Dne 28. října 1919 byl dostaven a slavnostně odhalen pomník padlým vojínům první světové války. Tohoto dne se také konal slavnostní průvod mládeže v národních krojích a proběhla polní mše. Během tohoto roku rovněž došlo k založení nového spolku Tělocvičné jednoty Sokol. Tento spolek měl později velký vliv zejména na tělovýchovu místní mládeže.²⁶

Na přelomu dvacátých let byla Zliv zasažena poválečnou hospodářskou krizí. Místní továrna omezila výrobu a mnoho dělníků přišlo o práci. Obec tehdy poskytla nezaměstnaným dělníkům veřejně prospěšné práce. Dělníci stavěli obecní studnu, modernizovali cesty i kanalizaci a sázeli stromy.²⁷

Konec poválečné krize ve Zlivi ukazují některé nové obecní podniky. Roku 1922 zde byla zřízena nová četnická stanice, dále pak obecní hřbitov. Zemřelí již tedy nemuseli být pochováváni v Pištíně. Tohoto roku započalo jednání o elektrizaci obce, avšak elektrika zde byla zavedena až v roce 1924. Velkou zásluhu na elektrizaci měla i okresní správní komise z Hluboké nad Vltavou, která se uvolila pokrýt třetinu nákladů.²⁸

Tělocvičná jednota Sokol Zliv postavila roku 1923 tělocvičnu, které se začalo říkat Sokolovna. Tato budova zde stojí dodnes a stále poskytuje své prostory a vybavení místní škole.²⁹

Velký vliv na rozvoj obce měla nepochybně i pozemková reforma, která započala již roku 1921. Tato reforma spočívala v zestátnění a v následném přerozdělení pozemků, převážně zemědělských a lesních. Zliv tehdy obdržela 110 ha pozemků náležejících Schwarzenbergovi, ten však obdržel zpět 79 ha na udržování zámku Hluboká a na rybníční hospodářství. I přesto byl dne 13. září 1925 postaven pamětní kámen, který připomínal pozemkovou reformu. Byl na něm vyryt nápis: „*Po Bílé Hoře za 300 let svobodný národna svobodné půdě.*“³⁰

Roku 1926 dostala místní továrna velkou zakázku, a díky tomu bylo zaměstnáno veškeré dosud nezaměstnané obyvatelstvo. Ekonomická situace v obci se tedy podstatně zlepšila. Kroniky uvádějí, že pracující dělníci nebyli dostatečně finančně ohodnoceni, což vedlo k několika stávkám, které však skončily neúspěšně.³¹

Navzdory nízkým platům dělníků a zpronevěře obecních peněz starostou Janem Fejrovským v roce 1927, se obec v následujících letech nadále rozvíjela. Zejména v oblasti drobného podnikání. Ve Zlivi bylo postaveno hodinářství, obchod s textilním zbožím, uzenářství, pekařství, krejčovství, obuvnictví, zahradnictví, hokynářství a mnoho dalších. Tento rozvoj byl však přerušen velkou hospodářskou krizí.³²

Velká hospodářská krize propukla v Americe v důsledku krachu burz v roce 1929 a trvala až do roku 1934.³³

Tato krize vedla ke značnému omezení stavebního průmyslu v tehdejším Československu, což přispělo ke snížení poptávky po šamotovém zboží. Ve Zlivi se tato krize začala projevovat až v roce 1931, kdy místní šamotová továrna vlivem malého

²⁵ Srov. Caletka, J., *Zliv kdysi a dnes*, s. 65.

²⁶ Tamtéž, s. 65.

²⁷ Tamtéž, s. 65.

²⁸ Srov. SOkA České Budějovice, *Kronika obecní 1922–1954*, s. 22–23.

²⁹ Srov. Caletka, J., *Zliv kdysi a dnes*, s. 65.

³⁰ Tamtéž, s. 66.

³¹ Srov. SOkA České Budějovice, *Kronika obecní 1922–1954*, s. 62–63.

³² Srov. Caletka, J., *Zliv kdysi a dnes*, s. 68.

³³ Srov. Vodička, M., *Den, kdy došly prachy*, s. 22.

počtu zakázek začala hromadně propouštět dělníky. V následujících letech ukončila svoji činnost úplně. Obec se zpočátku snažila zmírnit následky nezaměstnanosti pomocí vyplácení dávek nezaměstnaným a vypracováním několika obecních projektů. Byl postaven nový obecní dům, jehož součástí byla i místní šatlava, dále byla vydlážděna ulice vedoucí k místnímu nádraží. Byly rovněž postaveny nové stoky, kanály a vyštěrkovaly se hlavní cesty. Důsledky hospodářské krize však nebylo možné pokrývat trvale a obci tak brzy došly i uspořené peníze. Vlivem krize se omezily aktivity v obci, jako například místní oslavy a výlety. Zlivské obyvatelstvo tehdy žilo v bídě a chudobě a mnozí obyvatelé byli donuceni se přestěhovat za prací do jiného města. Ve velké míře se také rozmohla drobná kriminalita. Dalším z následků všeobecné nespokojenosti byl velký nárůst popularity komunistické strany. S touto popularitou souviselo zakládání nových spolků: Jednoty proletářské výchovy a Spolku přátel sovětského Ruska. Kromě těchto politických spolků byl založen i spolek Demokracie dětem, který si kladl za cíl opatrovat dětem nezaměstnaných rodičů teplé mléko a chléb. Finanční situace obce byla natolik špatná, že i tehdejší starosta František Kubů byl donucen platit některé nejnnutnější účty vlastními penězi.³⁴

Ve druhé polovině třicátých let se také ve Zlivi začala projevovat nervozita vyplývající z mezinárodních vztahů. Každý rok byli povinně odváděni branci do vojenské služby a roku 1936 byly zřízeny složky civilní protiletecké obrany. Tohoto roku také započala povinná cvičení obyvatelstva proti náletům.³⁵

Kronikář uvádí, že již od roku 1935 se celé Československo připravovalo na válku. Stavěla se opevnění a vzrostl zbrojní průmysl. Dále byla zavedena výše zmíněná branná povinnost a také byla vypsána tzv. „půjčka obrany státu“. Důchodová daň byla rovněž zvýšena 60% přírůžkou.³⁶

Roku 1937 došlo ve Zlivi k pozvolnému snižování dlouhotrvající nezaměstnanosti. Šamotová továrna byla znovu po sedmi letech otevřena, což mělo pozitivní vliv na všeobecnou náladu obyvatelstva, navzdory četným zahraničním konfliktům, které předcházely počátku druhé světové války.³⁷

Doba německé okupace a druhé světové války byla nejtěžším obdobím v dějinách Zlivi. Občané Zlivi, včetně mládeže a učitelů, byli nuceni se zúčastnit různých sběrových akcí. Sbíral se především materiál na vojenské a recyklační účely, například kosti, papíry, staré železo, guma a léčivé byliny. Dále se muselo slavit výročí připojení Protektorátu Čechy a Morava k Říši a narozeniny říšského kancléře Adolfa Hitlera. Několik židovských rodin bylo ze Zlivi odvečeno do koncentračních táborů, ze kterých se již bohužel nevrátily. Místní škola byla několikrát zabrána německým vojskem a obec rovněž přišla o značnou část knihovny, zejména o knihy, které byly nacisty považovány za „nevhodné“. Všechny úřady a obecní budovy musely být vyzdobeny nacistickými barvami, symboly a obrazy Adolfa Hitlera. Ke konci války byli do Zlivi přivezeni němečtí uprchlíci a byli opět ubytováni ve školní budově, na které způsobili značné škody. Kronikář uvádí, že doba útlaku trvala až do 5. května 1945, kdy došlo k národnímu povstání a po celé obci byly strhávány symboly německé okupace. Někteří obyvatelé se chtěli také pomstít na ve Zlivi stále ubytovaných německých uprchlících a na místní ozbrojené německé posádce, která čítala 500 vojáků. Zbytečnému krveprolití na obou stranách zabránil tehdejší ředitel místní městské školy František Kříž, který uklidnil dav a osobně vyjednal s německým velitelem podmínky zachování klidu v obci. Německá posádka ještě téhož večera opustila Zliv. Němečtí

³⁴ Srov. SOkA České Budějovice, *Kronika obecní 1922–1954*, s. 106–178.

³⁵ Srov. Caletka, J., *Zliv kdysi a dnes*, s. 69.

³⁶ Srov. SOkA České Budějovice, *Kronika obecní 1922–1954*, s. 203.

³⁷ Srov. Caletka, J., *Zliv kdysi a dnes*, s. 70.

uprchlíci byli vyhoštěni a žádný z nich nebyl zraněn. Definitivní konec německé okupace pro Česko nastal až osvobozením Prahy Rudou armádou 9. května 1945.³⁸

Po oslavách konce války byl ve Zlivi znovu obnoven pořádek. Z bezpečnostních důvodů byly posíleny hlídky ve městě a v přilehlých oblastech. Byl vydán zákaz jízdy motorovými vozidly. Lidé byli vyzváni k návratu do práce a k odevzdání veškeré válečné kořisti. Byl ustanoven nový národní výbor a také školní rada. Někteří lidé, převážně pomocné síly v místní továrně a v zemědělství, odešli do pohraničí. V železniční stanici a šamotové továrně byly nalezeny zbylé zásoby dřeva, vojenského a zdravotnického materiálu a krmiv. Část zásob byla rozdána místním lidem a část byla odevzdána příslušným úřadům. Šamotová továrna byla také znovu otevřena. Dále byl opraven místní rozhlas a znovu obnovena obecní knihovna a škola. Koncem května se již život v obci znormalizoval. Nedaleko Zlivi byl zřízen vojenský tábor pro 5000 ruských vojáků, kteří zde zůstali až do podzimu.³⁹

³⁸ Srov. SOkA České Budějovice, *Kronika obecní 1922–1954*, s. 256–262.

³⁹ Srov. Caletka, J., *Zlív kdysi a dnes*, s. 70.

Dějiny vzdělávání ve Zlivi do roku 1945

Počátky vzdělávání ve Zlivi se přisuzují roku 1775, ve kterém Marie Terezie zavedla povinnou školní docházku. Zároveň omezila počet robotních hodin na osm a děti byly robotní povinnosti zbaveny.⁴⁰

Zlivské děti tehdy docházely do blízké pištínské školy, a to až do roku 1890, kdy byla dokončena stavba nové obecné školy ve Zlivi. Bližší informace o období před stavbou této první obecné školy bohužel neexistují.⁴¹

Založení první obecné školy ve Zlivi se však ukázalo jako velice problematické. Zastupitelstvo Zlivi podalo dne 15. března 1883 žádost okresní školní radě v Českých Budějovicích. Zastupitelé navrhovali zřídit zde jednotřídní školu, protože tehdy bylo ve Zlivi dohromady 65 žáků, z toho 33 hochů a 32 dívek. Proti tomuto návrhu však byly obce Pištín a Česnovice. Návrh byl přezkoumán okresním školním inspektorem Martinem Sedlákem. Zahrnoval mimo jiné i změření vzdálenosti ze Zlivi do nejbližší školy. Avšak 12. května 1884 byl zamítnut.⁴²

Další návrh byl podán až 5. března 1885 po nástupu nového okresního školního inspektora Františka Knolíka. Tato žádost byla odročena, protože v ten samý rok škola v Pištině podala žádost týkající se rozšíření o třetí třídu. Třetí žádost byla podána dne 6. února 1888. Na jejím základě proběhlo nové komisionální řízení. Tentokrát se proti žádosti vyslovily veškeré obce spadající k městu Pištín. Navzdory těmto námitkám okresní školní rada žádosti Zlivi vyhověla, a to 5. září 1888. Samotná stavba školy započala v březnu roku 1889 a dne 4. ledna 1890 byla nová, jednopatrová škola slavnostně otevřena. Jednalo se o jednotřídní obecnou školu.⁴³

Prvním učitelem a posléze i ředitelem a průkopníkem vzdělání a vzdělanosti ve Zlivi byl Jan Fafl, původně podučitel z Hluboké nad Vltavou.⁴⁴

V následujících letech se škola nadále rozšiřovala, a to převážně z důvodu rostoucího počtu obyvatel a dětí. Roku 1891 byla přistavena a otevřena druhá třída. Další třída se otevřela 15. května 1899. Kroniky uvádějí, že na této škole se často střídali členové učitelského sboru, někdy na vlastní popud, avšak v převážné většině to bylo z důvodu výpomoci s vyučováním na školách v přilehlých obcích. Roku 1912 byla schválena a postavena přístavba, a škola se tak stala čtyřtřídní.⁴⁵

Roku 1924 vznikla ve Zlivi nová živnostenská škola pokračující. Tato škola byla cílena na učené školního obvodu Zliv, Pištín, Zahájí a Mydlovary. Výuka se konala v budově obecné školy, a to třikrát týdně. Na počátku své existence měla pouze jednu třídu s 20 žáky. Tato škola sloužila Zlivi až do roku 1933, kdy se pro nedostatek žáků uzavřela a posléze byla její činnost zcela ukončena.⁴⁶

Události první světové války neměly na školu a učitelský sbor podstatnější vliv. Jediné, s čím se škola potýkala, byl nedostatek topiva, kvůli kterému muselo být vyučování několikrát přerušeno. Rovněž zde občas vypukla epidemie nemoci, jako například spalničky, které si však naštěstí nikdy nevyžádaly mnoho životů. V této době se také konalo mnoho sbírek sloužících k válečným účelům, do kterých se často zapojovali i učitelé a děti. Vybíraly se například kovy, látky, ale i peněžité dary. Místní učitelky a žákyně ženských ručních prací také pletly různé oblečení, jak pro vojáky na

⁴⁰ Srov. Caletka, J., *Zliv kdysi a dnes*, s. 41.

⁴¹ Tamtéž, s. 41.

⁴² Srov. SOkA České Budějovice, *Kronika školní 1889–1919*, s. 2–3.

⁴³ Tamtéž, s. 2–3.

⁴⁴ Tamtéž, s. 2–3.

⁴⁵ Srov. Caletka, J., *Zliv kdysi a dnes*, s. 93.

⁴⁶ Tamtéž, s. 100.

frontě, tak pro místní děti z chudších rodin. Na konci války se ve Zlivi i v obecné škole konaly velké oslavy.⁴⁷

Po válce se začal zájem o vzdělání ve Zlivi opět zvyšovat. V roce 1923/1924 byla školním dětem poskytnuta tělocvična, která patřila místnímu tělovýchovnému spolku Sokol a dodnes nese název Sokolovna. Dne 1. července 1935 přeměnila zemská školní rada prozatímní třídu ve třídu definitivní, a tím se škola stala pětitřídní.⁴⁸

Rok 1938 byl důležitým mezníkem vzdělanosti ve Zlivi, jelikož byla obec přičleněna k újezdní měšťanské škole v Hluboké nad Vltavou. Toto rozhodnutí se setkalo s velkým odporem obyvatelstva a zástupců města, poněvadž místní rada dožadovala buď zřízení měšťanské školy přímo ve Zlivi, nebo přidělení k městu České Budějovice. Obyvatelstvo a rada sepsaly několik petic, stížností a žádostí, avšak žádné nebylo vyhověno. Škola tak přišla o tři postupné ročníky a děti byly nuceny docházet do Hluboké nad Vltavou. Z hlediska počtu žáků to však nevadilo, jelikož kroniky uvádějí, že školní třídy byly do této doby velice přeplněné.⁴⁹

Dalším důležitým obdobím pro vzdělání ve Zlivi byla doba druhé světové války. Z důvodu obsazení blízké obce Strýčice německou armádou byla přesunuta tamní měšťanská škola do Zlivi, a to spolu s uprchlíky. Pro tuto školu obecní úřad obstaral místnosti i třídy. Budova pro ni tehdy zařízena nebyla, a tak se vyučovalo například v hostincích, ve vilách majetnějších občanů nebo v místnostech obecního domu. I přes tyto obtíže se podařilo ihned uvést do provozu čtyři třídy a jednu pobočku. Do této školy se v podstatě okamžitě přihlásili všichni žáci, kteří do této doby docházeli do Hluboké nad Vltavou.⁵⁰

V tomto válečném období často docházelo k přestávkám ve výuce žáků. Místní obecní škola byla několikrát zabrána, nejdříve pro účely ubytování německých vojáků, ke konci války k ubytování německých uprchlíků. Velký nedostatek paliva měl za následek střídavou výuku, a posléze prázdniny. Učitelé byli v době svého volna nuceni pracovat na obecních úřadech, ale i na polích. Jelikož se místní obecní škola nacházela blízko trati, musela být výuka často přerušována z důvodu nebezpečí náletů. Po válce byla obecní škola opravena a znovu uvedena do provozu.⁵¹

Prozatímní měšťanská škola ze Strýčic se také musela přestěhovat ze svého provizorního útočiště do vlastní budovy, a to na příkaz zemské školské rady. Po mnoha nezdařených jednáních byl místní národní výbor nucen neodkladně postavit provizorní budovu, do které měla být škola přesídlena. K tomuto přesídlení došlo v roce 1947. Budova se nacházela na Štumbauerově vršku. Definitivní budova byla dostavena až v roce 1957 na pozemku východně od kostela. Na tomto místě dnes stojí Základní škola a základní umělecká škola Zliv.⁵²

Po válce se rozvoj vzdělanosti ve Zlivi obnovil a školy se po nezbytných opravách a organizačních změnách vrátily do běžného provozu.

⁴⁷ Srov. Caletka, J., *Zliv kdysi a dnes*, s. 93.

⁴⁸ Tamtéž, s. 95.

⁴⁹ Tamtéž, s. 95.

⁵⁰ Tamtéž, s. 95.

⁵¹ Tamtéž, s. 95.

⁵² Tamtéž, s. 99.

Zlivská obecná škola v letech 1889–1919

1.3 Učitelský sbor

Na zlivské obecné škole započalo vyučování 3. února 1890. Prvním dočasným učitelem byl Jan Fafl, avšak později byl povýšen do statusu prvního řídícího učitele, tedy dnešního ředitele. Ještě téhož roku byl otevřen předmět ženských ručních prací a jeho první učitelkou se stala choť prvního učitele, Anna Faflová. Škola měla zpočátku pouze jednu třídu, avšak již v roce 1891 byla zemskou radou schválena třída druhá. Do této třídy nastoupila nová podučitelka Anna Sedláková. Na konci školního roku se tedy učitelský sbor skládal z řídícího učitele, jednoho industriálního učitele a jednoho zatímního učitele. Školní kronika uvádí, že učitelský sbor se, až na řídícího učitele a jeho choť, často obměňoval. Jan Fafl zůstal ve funkci ředitele po celé sledované období.⁵³

Počet učitelů zůstal stejný až do školního roku 1899/1900, kdy byla schválena a otevřena třetí třída. Prvním zatímním podučitelem v této třídě byl Antonín Jankovský.⁵⁴ Další posilou učitelského sboru se stal v roce 1908 kaplan Vojtěch Hajný, původem ze Zahájí. Vyučoval nový předmět katolické náboženství.⁵⁵

Poslední místo v učitelském sboru se vytvořilo v roce 1912. V tomto roce byla dosavadní třetí třída pro velký počet žáků rozdělena na dvě oddělení: A a B. Jednalo se však pouze o provizorní rozdělení, které bylo uvedeno v trvalou platnost až v roce 1918. Nový učitel však, dle školní kroniky, nebyl přijat.⁵⁶

Jak již bylo zmíněno, učitelé se během tohoto období neustále měnili. Nejčastějším důvodem bylo přeložení na jinou, blízkou školu.

Každý rok se konala okresní učitelská porada v Českých Budějovicích, během které se projednával stav všech škol v českobudějovickém okrese. Tato porada měla každý rok podobný průběh. Nejdříve byla předložena zpráva okresního školního inspektora. Poté inspektor sdělil všem účastníkům výsledky své inspekce, následně poskytl přítomným pedagogům metodické instrukce k vyučovaným předmětům. V neposlední řadě byly uskutečněny přednášky na různá, převážně pedagogická témata. Nakonec proběhla volba stálého výboru pro tuto poradu, komise pro učitelskou knihovnu a komise pro školní zahrady.

Zlivskou obecnou školu také jednou do roka navštěvoval školní inspektor, který zhlédl průběh vyučování, zkontroloval školní kroniku a úřední dokumenty.

1.4 Žáci a školní výuka

Počet žáků na začátku sledovaného období byl spíše nižší, avšak s příchodem nového obyvatelstva se pozvolna navyšoval. V roce 1890 pravidelně docházelo 113 dětí a ke konci školního roku 1917/1918 se jejich počet navýšil na 207. Jak již bylo zmíněno, škola začínala jakožto jednotřídní, avšak s postupem času se díky zvyšujícímu počtu žáků rozšiřovala o další třídy, až se stala školou čtyřtřídní. Třídy se také podle potřeby dále rozdělovaly na A a B. Pokud počet žáků v jedné třídě dosáhl 70 dětí, byla třída rozdělena. Když se počet dětí snížil, tak byla třída opět spojena do jedné.

V kronice je uvedeno, že do této školy docházely děti převážně ze Zlivi. Z okolních

⁵³ Srov. SOkA České Budějovice, *Kronika školní 1889–1919*, s. 5–7.

⁵⁴ Tamtéž, s. 47.

⁵⁵ Tamtéž, s. 53.

⁵⁶ Tamtéž, s. 53.

obcí docházely nejvýše 2 až 3 děti. Žáci byli převážně katolického vyznání a české národnosti. Velice zřídka sem docházely i děti německé národnosti a židovského vyznání. V rámci pohlaví byly děti rozděleny zhruba v poměru 50 % chlapci a 50 % dívky.

Vyučování začalo vždy začátkem září a končilo koncem července. Na začátku každého roku děti pravidelně docházely na bohoslužbu, která se až do postavení zlivského kostela konala v Pištíně. Tato bohoslužba končila zpěvem rakouské státní hymny. Zde se ukazuje vliv habsburské monarchie na českou zemi a bude zde patrný také v následujících kapitolách věnovaných tomuto období.

Ve škole se vyučovaly základní předměty jako např. čtení, psaní, počítání. Posléze se přidala i výuka katolického náboženství a ženských ručních prací. V tomto období lze pozorovat silný náboženský vliv. Žáci kromě výuky náboženství docházeli také pravidelně na mše. Jediné vnější faktory, které jim zabránily účastnit se mši, byly buď neschůdnost cest z důvodu špatného počasí, nebo neschopnost docházet kvůli nakažlivým epidemiím.

Ve škole byla také založena školní knihovna, kterou žáci hojně využívali. Školní rok končil pokaždé stejným způsobem. Po svaté mši následoval zpěv rakouské národní hymny a poté byly děti poučeny ohledně mravného chování o prázdninách. Nakonec jim byly rozdány sešity, školní zprávy a dívkám výtvary z jejich ručních prací.

1.5 Mimořádné události v obci a jejich vliv na školu

V tomto období byla školní výuka několikrát ovlivněna mimořádnými světovými i lokálními událostmi. Například v listopadu roku 1893 vypukla v obci epidemie, která zamezila vyučování až do ledna 1894.⁵⁷ Dalším příkladem epidemie je epidemie spály ze školního roku 1900/1901, kdy bylo vyučování přerušeno od 23. června do 2. července.⁵⁸

Pisatel kroniky uvádí, že kromě nemocí byla školní výuka ovlivněna i rozmary počasí. Například dne 3. července 1897 zasáhlo celou obec silné krupobití, které mělo za následek značné škody jak na školní budově, tak na úrodě. Školní výuka kvůli tomu musela být na nějaký čas přerušena.⁵⁹ Zliv také ve sledovaném období zasáhly několikrát přívalové deště, ovšem díky tamějším rybníkům nenapáchaly nikdy žádné závažnější škody.

Kromě rozmarů počasí a nakažlivých epidemií měly na chod školy silný vliv události probíhající v habsburské monarchii. Dne 10. září 1898 byla zavražděna císařovna Alžběta, manželka císaře Františka Josefa I. Tato událost zasáhla celou monarchii. Pisatel kroniky ji popsal následovně: „*Šílenec zavraždil úkladně panovnici, kteráž neměla žádných nepřátel a žádných míti nemohla, jejíž celý život byl vzorem nejvyšších ctností, jejíž vlastnosti vznešené byly předmětem všeobecné úcty. Hlubokým bolem prodchnuti národové Rakouska-Uherska spojí modlitby své, aby Bůh vznešenému vřele milovanému panovníku síly popřál snésti tuto hroznou ránu. Milostivý Bože, potěš našeho milovaného dobrotivého mocnáře!*“⁶⁰ Dne 19. září 1898 se na počest císařovny konala smuteční mše v Pištíně a vyučování bylo ten den přerušeno.

Školní kronika zachycuje nejen události předcházející první světové válce, čímž byl především atentát na následníka rakousko-uherského trůnu Františka Ferdinanda d'Este, ale samozřejmě i počátky a průběh první světové války jako takové. Kronika zachycuje

⁵⁷ Srov. SOkA České Budějovice, *Kronika školní 1889–1919*, s. 6.

⁵⁸ Tamtéž, s. 38.

⁵⁹ Tamtéž, s. 26.

⁶⁰ Tamtéž, s. 30.

také dopady válečných událostí na školu a obec.

Dle kroniky nemělo období první světové války na Zliv a na vyučování velký vliv. Z důvodů povinných příspěvků na válečné účely se obec potýkala s nedostatkem topiva a škola musela být proto několikrát uzavřena. Rovněž byly dne 26. října 1916 z kostela ve Zlivi odebrány zvony.

V důsledku války byli do Zlivi dne 2. září 1916 převezeni židovští uprchlíci z Haliče. Děti těchto uprchlíků však nedocházely na zlivskou obecnou školu, a místo toho jim byla zřízena provizorní židovská škola. Kronika neuvádí žádné podrobnosti ohledně umístění této školy.⁶¹ Další důležitou událostí bylo úmrtí císaře Františka Josefa I., dne 21. listopadu 1916. Na jeho počest se opět konala smuteční mše a vyučování toho dne neproběhlo. 28. října 1918 došlo k ustanovení samostatného československého státu. Česko a Slovensko se tak vymanily z habsburské nadvlády. I tato událost byla ve Zlivi bouřlivě oslavena. Dle kroniky bylo celé město včetně obecné školy vyzdobeno státními barvami. Dne 4. listopadu 1918 byla k této příležitosti uskutečněna přednáška pro děti týkající se významu této události a bylo jim vysvětleno, proč učitelé v době habsburské nadvlády museli při svých hodinách občas lhát, zvláště při různých slavnostech spojených s Habsburky. Toho dne se výuka neuskutečnila.⁶²

1.6 Školní akce, události a oslavy

Součástí školní výuky byla i účast dětí na nejrozličnějších akcích a oslavách. Jak již bylo několikrát zmíněno, tyto akce, události a oslavy byly ovlivněny tehdejší nadvládou Habsburků. Každoročně se slavily jmeniny a narozeniny císaře Františka Josefa I. Také se pravidelně slavilo výročí nástupu císaře na trůn. Tyto oslavy začaly pokaždé v ranních hodinách slavnou mší v pištinckém kostele, dokud nebyl postaven zlivský kostel. Následně byla dětem vysvětlena důležitost těchto oslav řídicím učitelem a slavnosti končily zpěvem rakouské státní hymny.

Po úmrtí císařovny Alžběty ve školním roce 1898/1899 probíhaly na její počest smuteční mše. Tyto mše měly stejný průběh jako oslavy jmenin a narozenin císaře. Ve školním roce 1913/1914 se konala smuteční mše na počest památky následníka trůnu Františka Ferdinanda d'Este a jeho ženy Žofie. Při každé této mši byla dětem vysvětlena důležitost onoho dne a daných osob.

V období první světové války probíhaly často oslavy úspěchů rakousko-uherské armády.

Dne 8. června 1915 se slavilo dobytí Přemyšlu, 26. června 1915 proběhla oslava porážení ruského vojska. 9. srpna 1915 se uskutečnila oslava dobytí Varšavy a Ivangorodu. Tyto oslavy měly opět stejný průběh jako výše zmíněné. Oslavy začaly svatou mší ve zlivském kostele, končily pak sborovým zpěvem rakouské státní hymny, následně byl dětem ve škole vyložen význam těchto slavností.

Další ze smutečních mší se konala po smrti císaře Františka Josefa I. Průběh byl stejný jako při ostatních slavnostech. Kromě těchto slavností spojených s Habsburky se žáci účastnili i dalších pravidelných akcí. Při některých příležitostech žáci a učitelé vysazovali stromy na obecní návsi. Po konci první světové války se přestaly slavit jmeniny a narozeniny císaře a místo nich se slavily narozeniny prvního československého prezidenta T. G. Masaryka a výročí vzniku československého státu. Dne 30. března 1919 se k příležitosti štědrého dne Československého červeného kříže konala sbírka, kterou, slovy kronikáře: „*Národ věnoval sobě a svému hospodářskému*

⁶¹ Srov. SOkA České Budějovice, *Kronika školní 1889–1919*, s. 75.

⁶² Srov. SOkA České Budějovice, *Kronika školní 1919–1953*, s. 2.

povznesení.“⁶³

Dne 28. září 1919 byl slavnostně odhalen pomník na počest padlých vojáků ze Zlivi během první světové války. Po odhalení následovala slavnost, jejíž součástí byl také průvod, kterého se zúčastnili všichni žáci obecné školy Zliv.⁶⁴

Z kroniky je patrné, že pisatel byl pod velkým tlakem Habsburské monarchie, zvláště když popisoval události jednotlivých úmrtí členů císařové rodiny. Tento fakt dokazuje i následující citát z poslední strany školní kroniky: „*Každý, kdo nechtěl přijít do žaláře a na šibenici, musel lhát, až se studem sám před sebou musel zardívat. Sbohem Habsburkové.*“⁶⁵

⁶³ Srov. SOkA České Budějovice, *Kronika školní 1919–1953*, s. 3.

⁶⁴ Tamtéž, s. 5.

⁶⁵ Srov. SOkA České Budějovice, *Kronika školní 1889–1919*, s. 76.

Zlivská obecná škola v letech 1919–1945

1.7 Učitelský sbor

Na počátku tohoto sledovaného období došlo ke změně v učitelském sboru. V roce 1920 odešel dosavadní řídící učitel Jan Fafl na odpočinek. I po tomto odchodu však nadále ve škole vypomáhal a učil předmět náboženství. Jana Fafla nahradil dočasně Antonín Jankovský a 1. září 1920 byl jmenován novým řídícím učitelem Ladislav Jungmann.⁶⁶ Ve škole se stále vyučovalo ve čtyřech třídách. V kronice se píše, že od tohoto roku byly na učitele kladeny větší nároky, a to zejména v činnosti mimo školu. Bylo po nich požadováno, aby působili v místních spolcích, například v Sokole, Osvětovém sboru, Národní jednotě pošumavské a dalších.⁶⁷ Kromě této činnosti byli učitelé také pověřeni organizací sčítání lidu, návrhem a realizací osevních plánů Zlivi a přilehlých vesnic. Pracovní zátěž učitelského sboru byla tedy mnohonásobně větší. Kronika neuvádí, zda za tuto odvedenou práci měli nárok na finanční odměnu.

Tento a následující rok došlo také k významné změně v platech učitelů. V kronice se píše, že ve školním roce 1921/1922 byly veškerému učitelstvu platy sníženy o 20 až 30 %. Tento krok měl za následek založení nové společné organizace všech státních zaměstnanců a veřejného deníku Československé noviny. Dále se veškeré učitelstvo vzdalo pozic a práce ve všech spolcích.

Další změnou, která stojí za zmínku, bylo zrušení několika státních svátků ještě téhož roku. Konkrétně se jednalo o svátky Hromnice, Zvěstování p. Marie a Narození p. Marie. V neposlední řadě se tohoto roku otevřela také nová pobočka druhé třídy. Důvodem pro zřízení této pobočky byl nadměrný počet žáků ve třídě, jež překročil 82 žáků. Zlivský pedagogický sbor tak získal dalšího člena, konkrétně zatímní učitelku Růženu Honsovou.⁶⁸

Ostatní členové učitelského sboru byli, stejně jako v přechozím sledovaném období, přerazováni do přilehlých škol dle potřeby.

Stejně jako v předchozích letech školu pravidelně navštěvoval inspektor. Každý rok provedl důkladnou kontrolu úředních dokumentů, zúčastnil se vyučování a svoji návštěvu zakončil krátkou poradou, při které učitelům sdělil výsledky své inspekce. Kronika uvádí, že inspektor byl s prací a s kvalifikací učitelů vesměs spokojen a školního roku 1923/1924 udělil řídícímu učiteli Ladislavu Jungmannovi pochvalné uznání. Funkci inspektora ve sledovaném období zastával Robert Vondruška.

Dne 13. dubna 1926 zemřel první řídící učitel zlivské obecné školy Jan Fafl. Jeho pohřbu se zúčastnil veškerý učitelský sbor, žáci a řada dalších. Byl považován za průkopníka vzdělávání ve Zlivi.

Další činností, které se učitelský sbor účastnil stejně tak jako v minulém období, byla okresní učitelská rada, jež se opět konala v Českých Budějovicích a měla stejný průběh jako v minulých letech.

Důležitou událostí pro vzdělávání ve Zlivi bylo schválení a otevření živnostenské školy pokračující pro učně různých řemesel, jako například kováři, zámečníci, krejčí, pekaři apod.⁶⁹ Do této školy docházeli žáci ze Zlivi, Pištína, Pašic a Zahájí. Výuka probíhala v budově obecné školy, avšak noví učitelé nebyli přijati. Místo toho výuku zastávali dosavadní učitelé obecné školy a správcem byl jmenován správce obecné

⁶⁶ Srov. SOkA České Budějovice, *Kronika školní 1919–1953*, s. 7.

⁶⁷ Tamtéž, s. 12.

⁶⁸ Tamtéž, s. 13–15.

⁶⁹ Srov. Caletka, J., *Zliv kdysi a dnes*, s. 100.

školy. Vyučoval zde Antonín Jankovský, který měl na starosti výuku živnostenských písemností. Dále to byl Antonín Vitha, ten zde vyučoval živnostenské počty, a nakonec Emil Schwarzwinger, jenž učil kreslení a měřictví.

Ke změnám ve vedení školy došlo opět dne 1. září 1928. Dosavadní řídící učitel Ladislav Jungmann odešel do výslužby a na jeho postu ho o rok později 27. dubna 1929 nahradil Josef Mikousek. Než pan Mikousek nastoupil do služby, jeho post dočasně zastávala Marie Faflová. V následujících letech škola a školský sbor nezaznamenaly podstatnější změny.

Za zmínku stojí, že se do zlivské obecné školy začali přijímat učitelští praktikanti a rovněž byla otevřena možnost hospitací. Ve školním roce 1931/1932 byla obecná škola nařízením zemské školní rady rozšířena o další zatímní pobočku při třetí třídě. Stalo se tak po několika předchozích neúspěšných návrzích. Důvodem pro toto rozšíření byl opět nadměrný počet dětí ve třídě. Ten samý rok byla pobočka druhé třídy pro malý počet žáků zrušena. Kronika uvádí, že v této nové pobočce stále vyučoval tehdejší učitelský sbor a počet pedagogů byl stejný.

Řídící učitel Mikoušek pro vážnou nemoc nemohl svůj post dlouho zastávat a byl suplován Tomášem Pražákem. Dne 13. června 1931 byla panu Mikouškovi diagnostikována rakovina žaludku, které bohužel 7. července 1931 podlehl. Rozloučit se s ním přišli všichni žáci, učitelský sbor mnoho dalších.

Místo řídícího učitele opět zastala Marie Faflová, a to až do 1. července, kdy byla nahrazena Václavem Žlábkem. Poté se vrátila na svůj post definitivní učitelky.

Poslední podstatnou předválečnou změnou bylo otevření páté postupné třídy. Tato třída byla otevřena na základě rozhodnutí zemské školní rady roku 1935, nový učitel však přijat nebyl.

Nelehkým obdobím pro učitelský sbor a celou školu bylo nepochybně období druhé světové války. Celý školní rok byly vyučovány stále se měnící osnovy a předměty, které byly nacisty uznány za vhodné, a navíc bylo požadováno, aby učitelé plnili stále se stupňující mimoškolní povinnosti.

Například byli pověřeni vypracováním plánu protiletecké obrany pro celou obec, museli se zbavovat všech nacisty označovaných „nevhodných“ věcí jako obrazů E. Beneše a historických knih, dále museli vypomáhat na nejrůznějších úradech, a v neposlední řadě byli přinuceni o prázdninách vypomáhat se zemědělskými a hospodářskými pracemi. Pozdější kroniky uvádějí, že učitelé si během tohoto období počínali velice šlechetně a snažili se pomáhat ostatním. Organizovali nejrůznější sbírky, během ženských ručních prací opravovali poškozené prádlo, osnovy, které jim byly nacisty přikázány dodržovat, vyučovali s odporem a snažili se dětem nepředávat nacistickou ideologii. Zemský inspektor, kterým byl stále pan Vondruška, s nimi, dle kroniky, také spolupracoval, neudával a přinášel jim necenzurované zprávy z okolí. Post řídícího učitele zastával zpočátku Antonín Vitha, jelikož předchozí ředitel Václav Žlábek odešel roku 1939 na odpočinek. Roku 1943 byl však pan Vitha z důvodu nemoci přeložen na trvalý odpočinek a na jeho místo nastoupil Florian Plecer. V kronikách se píše, že během tohoto období bylo několik členů učitelského sboru povoláno k válečnému pracovnímu nasazení. Jeden definitivní učitel František Kubů byl rovněž odveden do koncentračního tábora, ze kterého se však po válce vrátil. I z tohoto důvodu byla škola zredukována z pětileté na trojletou. Na konci války sehrál řídící učitel Florian Plecer velice důležitou roli prostředníka a vyjednavče mezi rozrušeným českým davem a německou posádkou. V období konce války čeští občané hromadně strhávali symboly nacistického útlaku a Zliv nebyla výjimkou. Někteří si chtěli zlost vybit na stále přítomných německých uprchlících a na ozbrojené německé posádce, která sídlila na nádraží. Nevyhnutelnému krveprolití na obou stranách předešel právě

Florian Plecer, který uklidnil dav a vyjednal s německým velitelem podmínky kapitulace. Díky jeho zásahu opustila německá posádka Zliv velice rychle, a předešlo se tak dalším škodám a válečným zločinům, kterých se spousta zoufalých německých vojáků později dopouštěla.

Během válečného období paradoxně došlo k jedné události, která měla později pozitivní vliv na zlivské školství. Z důvodů zabránění obce Strýčice německou armádou bylo tamější obyvatelstvo přesunuto do Zlivi, včetně jejich měšťanské školy. Okresní školní rada Zliv usilovala o zřízení měšťanské školy již před válkou, aby jim byla nakonec sama nečekaně dodána. Během války tato škola fungovala pouze provizorně a kronika neuvádí, kdo zde vyučoval, avšak dá se předpokládat, že funkce učitelů opět zastával místní učitelský sbor. Po válce již měšťanská škola ve Zlivi zůstala.

Zlivská obecná škola se po válce a četných opravách opět vrátila do běžného provozu a byla opět povýšena na školu pětiletou. Počet pedagogů se také vrátil k původnímu předválečnému stavu.

1.8 Žáci a školní výuka

Ve sledovaném období se počet žáků často měnil s ohledem na mimoškolní události. V letech 1918–1922 se počet žáků pohyboval v rozmezí 233–252 dětí. Od roku 1922 do roku 1939 byla obec negativně ovlivněna dopady velké hospodářské krize. V důsledku nedostupnosti práce byly některé rodiny donuceny se přestěhovat do jiného města, a proto došlo i k poklesu počtu žáků. V těchto letech počet žáků fluktoval mezi 153 až 198. Vlivem válečných událostí, jako byly například povinné odvody, počet žáků v letech 1939–1945 ještě více klesl. Tento počet se pohyboval v rozmezí 130–151 žáků.

V kronikách je také poprvé popsán případ vyloučení dvou žáků za nepřístojné chování. Stalo se tak v roce 1926 a šlo o první a zároveň poslední případ vyloučení, který byl zaznamenán v kronice, z čehož lze usuzovat, že chování žáků bylo v převážné většině uspokojivé.

Kroniky uvádějí, že co se týče rozložení dětí z hlediska pohlaví, byly počty po celé sledované období početně zhruba vyrovnané. Polovina žáků byli hoši a polovina byly dívky. V oblasti náboženského vyznání rovněž došlo k podstatné změně. V roce 1920 došlo k události, kterou kronika popisuje jako „Hnutí československé církve“.⁷⁰ K této příležitosti byly uskutečněny dvě přednášky dr. Šimečka, které měly za následek přestup značné části obyvatelstva do československé církve. Rovněž byla založena rada starších církve československé, která byla pověřena správou svých příslušníků.

Z výše uvedeného důvodu byla od tohoto roku vždy zhruba třetina dětí vyznání československého, zbytek byl stále římsko-katolický. Oproti minulému období nebyl ani jeden žák vyznání židovského. Vzhledem k poměrně vysokému počtu dětí vyznávajících Církev československou byla roku 1922 otevřena výuka tohoto náboženství. Prvním učitelem byl Antonín Vitha.⁷¹

Jak již bylo zmíněno, neustále se měnící počet dětí měl za následek časté změny v organizaci tříd. Třídy se dělily na pobočky podle potřeb počtu žáků.

Školní výuka ve sledovaném období byla také podrobena několika změnám. Školní rok se již od roku 1921 nezahajoval slavnostní mší, jak tomu bylo doposud. Místo toho začínal školní slavností, při které byly děti seznámeny se školním řádem. Školní rok byl také zakončen školní slavností, během které učitelé poučili děti o správném chování během prázdnin a zazpívala se československá hymna.

⁷⁰ Srov. SOkA České Budějovice, *Kronika školní 1919–1953*, s. 11.

⁷¹ Tamtéž, s. 16.

Stejně jako v předchozím období se i v tomto stále vyučovaly základní předměty jako psaní, počty, ženské ruční práce apod. Ve školním roce 1923/1924 došlo k rozšíření výuky o nové předměty. Konkrétně se jednalo o občanskou nauku, ruční chlapecké práce a domácí nauku pro děvčata. Tyto předměty byly stále vyučovány dosavadním učitelským sborem, noví učitelé přijati nebyli.⁷²

V tomto roce se, po vzájemné dohodě s tělovýchovným spolkem Sokol, přesunulo vyučování do tělocvičny zmíněného spolku, které se přezdívalo Sokolovna. Žáci měli stejně jako v minulém období k dispozici školní knihovnu. Pisatel kroniky uvádí, že knihovna byla žáky využívána poměrně často a úspěšně se rozrůstala, a to až do doby nacistické okupace.

Výuka musela být několikrát přerušena z důvodu nejruznějších epidemií mezi žáky, které se stále objevovaly, a to i přes zvýšenou péči o zdraví žáků a s tím spojeným očkováním. Ve školním roce 1928/1929 byla výuka pozastavena z důvodu extrémních mrazů, při kterých teplota klesla až na -42 stupňů.

Kronika uvádí, že učitelé kladli důraz na šetrnost a spořivost žáků. V rámci této snahy byly dětem darovány tzv. „strádánky“, které zajišťovala okresní hospodářská záložna z Hluboké. Dětem nejvyššího stupně bylo darováno po pěti uložených Kč za účelem podpory jejich spořivosti.⁷³

Pokud to ekonomická situace v obci dovolovala, tak se děti účastnily nejruznějších zájezdů. Dále pro ně byly pořádány besedy a byly rovněž otevřeny nejruznější kroužky.

Největší změnou, v rámci sledovaného období, prošla výuka v době německé okupace. Zlivská obecná škola byla zredukována na čtyřtřídní, později na trojtřídní. Také byla zavedena nová stupnice známkování, která měla šest místo tradičních pěti stupňů. Školní osnovy se také změnily. Nově se musel vyučovat německý jazyk, upravený zeměpis a historie. Ze školní knihovny byly vyřazeny veškeré „nevhodné“ knihy. Týkalo se to především historických, židovských a protiněmeckých knih. Školní výuka byla často narušena mimoškolními událostmi. Školní budova byla dvakrát vyklizena a byla poskytnuta jako ubytovna německým vojákům, ke sklonku války také německým uprchlíkům. Vyučování muselo být často přerušováno v zimě, jelikož nebyl dostatek paliva k udržení tepla. Žáci se rovněž museli účastnit povinných zemědělských prací, například česání chmele v Sudetech. Vzhledem k blízkosti školy k místní železnici muselo být vyučování často přerušováno z důvodu hrozby náletu.

Kromě školních povinností měli žáci v tomto období i celou řadu mimoškolních povinností. Konaly se povinné sběry odpadních hmot, staré gummy, železa, kostí, bylinek a papíru. Žáci dále museli vypomáhat v zemědělství a hospodářství pod dohledem učitelů.

Po válce se školní osnovy vrátily opět do původního stavu. Školní knihovna byla obnovena. Žákům zůstala povinnost pořádat výše zmíněné sbírky, avšak již ve prospěch české země a ne nacistů. Měšťanská škola byla ve Zlivi zřízena již napořád a postupem času se i výuka obecné školy přesunula tam.

1.9 Mimořádné události v obci a jejich vliv na školu

V meziválečném období proběhlo několik mimořádných světových a lokálních událostí, které ovlivnily chod zlivské obecné školy. Během školního roku 1924/1925 se uskutečnily na škole rozsáhlé opravy. Školní budova byla celá nově obarvena, dále bylo

⁷² Srov. SOkA České Budějovice, *Kronika školní 1919–1953*, s. 19.

⁷³ Tamtéž, s. 20.

dokončeno oplocení školní zahrady a také proběhla celková zednická oprava budovy. V ten samý rok byla rovněž zavedena elektrika do všech tříd.⁷⁴

Roku 1926 vypukla mezi žáky nakažlivá epidemie spalniček, kterou onemocněly 4/5 žáků. Vyučování bylo ten rok přerušeno po celý červen.⁷⁵

Tři roky na to byla výuka přerušena z důvodu extrémních mrazů, které dosahovaly teplot až -42 , a rovněž z důvodu epidemie chřipky. Vyučování bylo přerušeno od 18. února 1929 do 29. února 1929.⁷⁶

Během školního roku 1932/1933 vypukla epidemie planých neštovic. Ta měla za následek přerušení vyučování v téměř celém měsíci červnu. Tento samý rok byl škole pořízen přijímací radiopřístroj. Žáci se tak mohli zúčastnit pravidelného školního rozhlasu.

Nejdůležitější událostí, která měla vliv na celé meziválečné školní období, byla výše zmíněná velká hospodářská krize. Tato krize měla negativní dopad na celkovou ekonomickou situaci zlivského obyvatelstva a byla příčinou snížení počtu žáků. S postupným odchodem lidí a žáků také rostla chudoba, a tudíž i počet chudých žáků. I přes nepříznivou ekonomickou situaci se snažila místní školní rada a učitelský sbor chudým dětem všemožně pomáhat. Školní rada pravidelně věnovala finanční částky na jejich školní pomůcky. Chudé děti také občas dostávaly dary od soukromých dárců, například od úřednictva kaolinových závodů. Roku 1934 byl na popud učitelského sboru založen spolek Demokracie dětem. Tento spolek si kladl za cíl poskytnout dětem chudých rodičů bezplatnou stravu a od svého založení pravidelně pořádal stravovací akce, při kterých dostaly chudé děti mléko a chléb, jež byly pro účely spolku poskytnuty zdarma od místních hospodářů a pekařů.

Kronika uvádí, že v meziválečném období několik žáků také onemocnělo záškrtem. Pokaždé, když se tak stalo, byly učiněny preventivní kroky, aby se předešlo případné nákaze. Postižené třídy byly zavřeny a celé vydezinfikovány. V kronice se píše, že vakcína proti záškrtu existovala, avšak zejména chudé děti nebyly očkované.

V následujících letech byl chod školy nepříznivě ovlivněn válečnými událostmi. Jak již bylo zmíněno, škola byla několikrát obsazena německými vojáky, ke sklonku války i uprchlíky. V těchto případech probíhala výuka v místních hostincích a obecním domě. Výuka musela být také často přerušována kvůli hrozbě náletů. V tomto období prošla i školní dekorace podstatnou změnou. Obrazy Edvarda Beneše a Tomáše G. Masaryka byly nahrazeny obrazy Adolfa Hitlera a Emila Háchy. České státní symboly pak nahradily symboly nacistické. Škola musela být několikrát zavřena pro nedostatek paliva.

1.10 Školní akce, události a oslavy

Stejně jako v předchozím období, i nyní se žáci pravidelně účastnili mnoha akcí a oslav. Po vzniku prvního československého státu se každý rok pravidelně oslavoval jeho vznik. Tato oslava se konala ve škole v místnosti čtvrté třídy a zúčastnili se jí zástupci místní školní rady, učitelé a žáci. Slavnost začínala obvykle přednesem básní vybranými žáky, poté následovala přednáška jednoho z učitelů o významu tohoto dne pro český národ a byla připomenuta oběť padlých vojáků. Na závěr se zazpívala státní hymna.

Padlým vojákům docházely děti pravidelně vzdávat hold o Bílé sobotě, při svátku Velikonoc.

⁷⁴ Srov. SOkA České Budějovice, *Kronika školní 1919–1953*, s. 24.

⁷⁵ Tamtéž, s. 34.

⁷⁶ Tamtéž, s. 34.

Další příležitostí, která se slavila pravidelně, byly narozeniny prezidenta, na počátku sledovaného období Tomáše G. Masaryka, posléze Edvarda Beneše. Tyto akce probíhaly opět v místnosti čtvrté třídy za přítomnosti žáků, učitelů, rodičů, členů místní školní rady a obecního výboru. Začínalo se slavnostním proslovem a poté se pokračovalo přednesem a zpěvem různých básní a písní. Povoláním zdaru prezidentovi slavnost končila.

Dne 14. září 1937 zemřel první prezident československého státu Tomáš G. Masaryk na svém zámku v Lánech. Toho dne se sešli všichni žáci a učitelé v páté třídě ke společnému žakovskému shromáždění a uctili památku zemřelého prezidenta. Vyučování ten den neproběhlo. V celé škole byly na jeho počest vyvěšeny obrazy s černou stužkou.⁷⁷ Od tohoto roku se pravidelně konalo výročí smrti Tomáše G. Masaryka. Žáci vyslechli k této příležitosti ráno školní rozhlas a poté vyučování pokračovalo až do odpoledne, kdy bylo zrušeno.

Žáci také často vysazovali k různým příležitostem stromy. Sazba probíhala většinou před školní budovou nebo na návsi, vždy pod dohledem učitelů. Kronika uvádí, že účelem této činnosti bylo nejen připomenutí důvodu slavnosti, ale i snaha vzbudit v žácích respektu ohled k přírodě a ke zvířatům.

Kronikář píše, že se děti účastnily různých školních výletů, dokud to jejich rodičům dovozovala finanční situace. Zájezdy se konaly například do Vyššího Brodu nebo Zvíkova.⁷⁸

Děti se zúčastnily mnoha sbírek, nejčastěji ve prospěch Červeného kříže či žáků z chudých rodin.

Československá církev pořádala od roku 1923 pravidelně o Vánocích vánoční nadílku pro děti svého vyznání. Za zmínku stojí i dětské divadlo, ve kterém pravidelně hráli žáci různé hry. Výtěžek z nich byl použit převážně na pomoc chudým dětem.

Počátkem války byla řada oslav zrušena. Během tohoto období se oslavovaly narozeniny říšského kancléře Adolfa Hitlera, tehdejšího prezidenta Emila Háchy a také výročí vzniku Protektorátu Čechy a Morava. Zde stojí za to zmínit, že z této doby se dochovaly záznamy pouze ve školní kronice a oproti ostatním kronikám jsou psány velice stručně a věcně. Kronika tedy neuvádí, kde se konkrétně slavnost konala, ani kdo se jí zúčastnil. Uvádí pouze, že slavnost vzniku Protektorátu Čechy a Morava byla zahájena dne 11. března 1941 projevem řídícího učitele o významu tohoto dne. Poté následovaly různé přednášky, jejichž téma kronika nespecifikuje. Škola byla při každé této události vyzdobena symboly Říše.

Při narozeninách Adolfa Hitlera a Emila Háchy se shromáždili učitelé a žáci v jedné třídě, vyslechli si slavnostní projev řídícího učitele o jejich zásluhách a poté bylo vyučování ukončeno. Škola byla opět vyzdobena říšskými barvami.

Spolu s těmito slavnostmi se také několikrát uskutečnila tzv. „ošacovací akce“. Při této akci dostávaly děti z chudých rodin šaty. Kronika uvádí, že sponzorem byla instituce Okresní péče o mládež v Hluboké nad Vltavou.

Za zmínku stojí také událost z roku 1943, která se nazývala „Děti dětem“. Organizaci zajišťovalo Kuratorium pro výchovu mládeže. Žákyně vyrobily několik hraček pro děti, které měly otce na práci v Říši.

V tomto období již bylo ve Zlivi postaveno letní kino a žáci do něj chodili na některé vybrané filmy, především v rámci různých jednorázových kulturních akcí.

⁷⁷ Srov. SOkA České Budějovice, *Kronika školní 1919–1953*, s. 114.

⁷⁸ Tamtéž, s. 18.

Závěr

V této bakalářské práci jsem se zabýval dějinami zlivské obecné školy v rozmezí let 1889–1945.

Během tvorby této práce jsem vycházel především z dostupných školských a městských kronik. Pro zpracování dějin této konkrétní obecné školy jsem se rozhodl během prvotního sběru informací týkajících se vzdělanosti ve Zlivi, při kterém jsem zjistil, že tato obecná škola je jedním z nejdůležitějších historických faktorů, které se významně podílely na všeobecném rozvoji vzdělanosti ve městě Zliv. Z tohoto důvodu a také z důvodu dostupnosti informací z kronik jsem se rozhodl zaměřit se primárně na tuto školu.

Cílem mé bakalářské práce bylo popsat a shrnout dějiny zlivské obecné školy od jejího počátku až do roku 1945. Toto období jsem rozdělil na dvě kapitoly a každou z těchto kapitol jsem dále rozčlenil na čtyři podkapitoly. V těchto částech se zabývám podrobným popisem chodu a vývoje zlivské obecné školy. V jednotlivých podkapitolách jsem popisoval složení učitelského sboru, vedení školy, žáky, školní výuku, vyučované předměty, pravidelné a mimořádné školní události, akce a oslavy. Kromě popisu výše zmíněného jsem sem zahrnul i vliv historických událostí na dění ve škole.

Z těchto historických událostí zde uvádím například obě světové války nebo hospodářskou a politickou krizi. Z důvodu povinných odvodů na vojenské účely byla škola několikrát uzavřena pro nedostatek topiva v zimě. V době druhé světové války byla školní budova několikrát použita pro účely ubytování německé armády a posléze i německých uprchlíků. Samotná školní budova byla následkem těchto událostí také několikrát poničena a následně opět zrekonstruována.

Škola nezůstala ušetřena ani vlivu epidemií nejrůznějších nemocí a musela být i z tohoto důvodu několikrát uzavřena. Školní kroniky zaznamenávají proměny režimů – od konce habsburské monarchie, přes první republiku k německé okupaci. Při každé této změně docházelo ke změnám ve školním učitelském sboru a ve vyučovaném kurikulu.

Výsledkem mé práce je podrobný popis zlivské obecné školy a jejího vývoje v daném období. Historie školy však tímto popsaným obdobím neskončila a po osvobození ji čekalo ještě mnoho změn. Jako příklady uvádím úbytek žactva, který byl způsoben především přesunem obyvatelstva do pohraničí, dále organizační změny školy vlivem zákona č. 95/1948 Sb., na jehož základě se obecné školy změnily na školy národní a měšťanské na školy střední. Výraznou změnou bylo zavedení elektrického osvětlení a rozhlasu do každé třídy.

Uvědomuji si, že během zpracování daného tématu jsem využíval především informace z obecních a školských kronik, čímž je má práce obsahově limitována. To znamená, že dané téma je možné prozkoumat do větší hloubky, a to za použití dalších pramenů. Rovněž je možné toto téma rozvinout o další výše zmíněná období a tím na něj podat podrobnější pohled.

Seznam použitých zdrojů

1.11 Literatura

CALETKA, Jan. *Zliv kdysi a dnes*. Zliv: Město Zliv, 2010. ISBN: 978–80–254–9049–5.

VONDRA, Václav. *Zliv minulost a přítomnost města a okolí*. Zliv: Městský národní výbor ve Zlivi, 1985. ISBN: neuvedeno.

VODIČKA, Milan. *Den, kdy došly prachy: jak velká krize ve 30. letech změnila životy lidí a na co se máme připravit my*. Praha: Práh, 2009. ISBN: 978–80–7252–260–6.

JINDRA, Zdeněk. *První světová válka*. Praha, 1983. ISBN: 14–557–84.

DEJMEK, Jindřich. *Československo: dějiny státu*. Praha: Libri, 2018. ISBN: 978–80–7277–572–9.

JUŘÍK, Pavel. *Jihočeské dominium: Rožmberkové, Eggenbergové, Schwarzenbergové a Buquoyové v jižních Čechách*. Praha: Libri, 2008. ISBN: 978–80–7277–359–6.

LACINA, Vlastislav, PÁTEK, Jaroslav. *Dějiny hospodářství českých zemí od počátku industrializace do současnosti*. Praha: Karolinum, 1995. ISBN: 80–7184–051–3.

BLÁHOVÁ, Marie, FROLÍK Jan, PROFANTOVÁ Nad'a, BĚLINA Pavel, BOROVIČKA Michael a HLAVÁČKA Milan. *Velké dějiny zemí Koruny české*. Praha: Paseka, 1999–. ISBN: 80–7185–582–0.

1.12 Prameny

SOkA České Budějovice, *Kronika školní 1889–1919*.

Dostupné na [www:https://digi.ceskearchivy.cz/](https://digi.ceskearchivy.cz/).

SOkA České Budějovice, *Kronika školní 1919–1953*.

Dostupné na [www:https://digi.ceskearchivy.cz/](https://digi.ceskearchivy.cz/).

SOkA České Budějovice, *Kronika obecní 1922–1954*.

Dostupné na [www: https://digi.ceskearchivy.cz](https://digi.ceskearchivy.cz/)

Abstrakt

KLÍMA, M. *Dějiny obecné školy Zliv v letech 1889 až 1945*, České Budějovice 2022. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta. Katedra teologických věd. Vedoucí práce doc. ThDr. Rudolf Svoboda, Th.D.

Klíčová slova: dějiny vzdělávání, dějiny Zlivi, obecná škola, školní výuka, učitelé, žáci, školní akce a oslavy, mimořádné události.

Tato bakalářská práce se zabývá dějinami obecné školy Zliv v letech 1889–1945. Úvodní část práce je zaměřena na dějiny města a vzdělanosti v něm. Z důvodu rozsáhlosti tohoto tématu se práce zaměřuje pouze na obecnou školu ve Zlivi. Její jádro tvoří dvě kapitoly, které jsou podrobně zaměřeny na život na obecné škole v předválečném, meziválečném a válečném období. Práce popisuje učitelský sbor a řídící učitele, kteří ve sledovaném období ve škole působili. Dále se zabývá žáky a jejich školní výukou v daném časovém úseku. Jsou sem rovněž zahrnuty důležité události, které ovlivnily činnost školy. Posledními tématy, kterými se práce zabývá, jsou pravidelné školní události a oslavy. Tato bakalářská práce je zpracována zejména na základě školních kronik a kronik města.

Abstract

History of Zliv's primary school from 1889 to 1945

Key words: history of education, history of Zliv, primary school, school education, teachers, pupils, school events and celebrations, extraordinary events.

This bachelor thesis deals with the history of an elementary school in Zliv in 1889–1945. The introduction is focused on the history of the town and the history of education in Zliv. Due to the complexity of this topic, this thesis is focused only on a primary school in Zliv. The core of this thesis is comprised of two chapters, which are focused on the life at Zliv's primary school in the pre-war, interwar and war periods. This work describes the teaching staff and the headteachers who worked at school in the given period.

Furthermore, it deals with the pupils and their school education in the given period. This work also includes important events which influenced the school's activity. The last topics, which this thesis deals with, are regular school events and celebrations. This bachelor thesis is mainly based on school chronicles and chronicles of the town.